

تحلیل مراسم محرم ایران از منظر هنر مشارکتی-تعاملی؛ نمونه موردی: مراسم شیرخوارگان حسینی و تزئین حجله حضرت قاسم (ع)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۲۸

کد مقاله: ۳۶۴۹۲

علی شهبازی^۱، سحر ذکاوت^۲

چکیده

هنر مشارکتی-تعاملی، یکی از هنرهای است که امروزه جایگاه مهمی در میان انواع هنر دارد و به نظر می‌رسد ریشه‌های آن به گذشته بسیار دور برمی‌گردد. همچنین هنرهای آیینی یکی از انواع هنرهای سنتی هستند که در زیرمجموعه هنرهای مشارکتی-تعاملی قرار می‌گیرند. همچنین مراسم ماه محرم در ایران یکی از آیین‌های مهم مذهبی مردم محسوب می‌شود که در کیفیت‌های مختلف و در قالب مراسم گوناگون در سرتاسر ایران برگزار می‌شود. مراسم شیرخوارگان حسینی و تزئین حجله حضرت قاسم (ع) یکی از مهم‌ترین این رسم‌ها است. هدف پژوهش حاضر شناخت مراسم شیرخوارگان حسینی و تزئین حجله حضرت قاسم (ع) در میان مراسم ماه محرم به عنوان هنر مشارکتی-تعاملی و شناسایی مشخصه‌های هنر تعاملی در فرآیند برگزاری این دو مراسم است. پرسش‌های پژوهش نیز عبارتند از: ۱- مشخصه‌های هنر مشارکتی-تعاملی شامل چه مواردی است؟ ۲- چه مواردی مشخصه‌های هنر مشارکتی-تعاملی را در ساختار و فرآیند برگزاری مراسم شیرخوارگان حسینی و حجله‌گردانی نمادین حجله حضرت قاسم (ع)، تشکیل می‌دهند؟ برای پاسخ به پرسش‌ها اطلاعات کتابخانه‌ای و اسنادی با رویکرد توصیفی-تحلیلی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و در بررسی مراسم شیرخوارگان حسینی، شهر تهران و در مورد تزئین حجله حضرت قاسم (ع) بندرعباس و بوشهر مورد هدف قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد در هر دو مراسم شیرخوارگان حسینی و تزئین حجله حضرت قاسم (ع)، مخاطبان و شرکت‌کنندگان مراسم به عنوان مؤلف اثر هنری محسوب می‌شوند و چگونگی فرآیند برگزاری آن به عملکرد مخاطبان و شرکت‌کنندگان وابستگی مستقیمی دارد.

واژگان کلیدی: هنر مشارکتی-تعاملی، محرم در ایران، مراسم شیرخوارگان حسینی، حجله حضرت قاسم (ع).

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، رشته هنر اسلامی، گرایش کتابت و نگارگری، دانشگاه شاهد تهران.

۲- دانشجوی دکتری تخصصی، رشته تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی، دانشگاه شاهد، تهران.

Sahar.zekavat@shahed.ac.ir